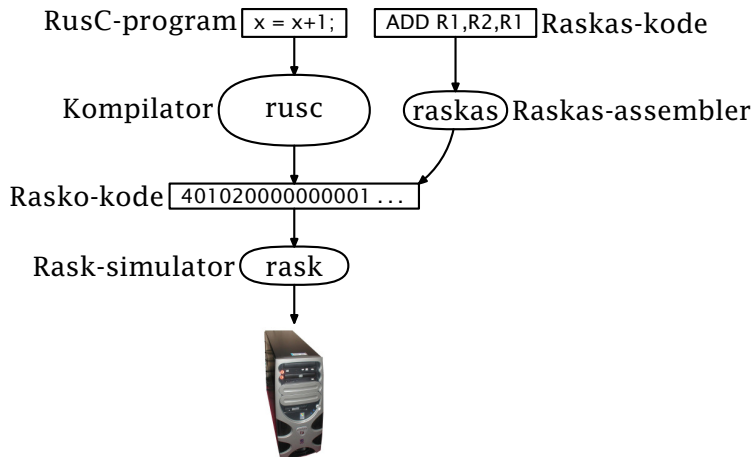

Dagens tema

- ▶ Rask-maskinen
  - ▶ Litt datamaskinhistorie
  - ▶ Registre og lagre
  - ▶ Instruksjoner
- ▶ Rasko-kode
- ▶ Raskas-kode

En overikt

Datamaskinenes historie

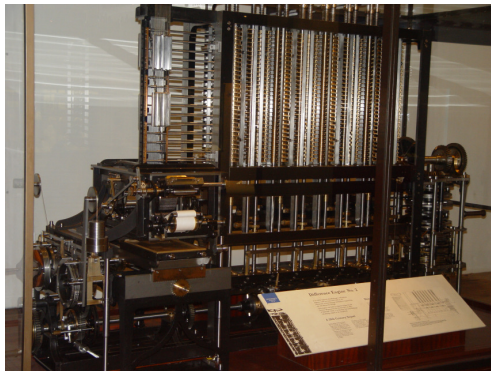
Menneskene har alltid prøvd å lage maskiner for å løse sine problemer.

Midt på 1800-tallet var problemet *tabeller* med feil.

Charles Babbage konstruerte sin *Difference Engine* som kunne lage tabeller automatisk ved å regne ut polynomer. (Den ble først ferdig i 1991.)

Han arbeidet også med en *Analytical Engine* som skulle bli en generell beregningsmaskin.

The difference engine
på Science Museum i
London

De første moderne datamaskiner

Problemet i 1930-årene var kanoner. Det er mulig å beregne en projektilbane, men det er mye arbeid for en matematiker.

U.S. Army Ordnance Department Ballistic Research Laboratory trengte data for dusinvis av nye kanoner.

Løsning

Lag *arbeidsbeskrivelse*, og la egne «beregnerne» gjøre jobben.

Fra en eldre utgave av
Webster's Dictionary:

computer n, one that
computes; *specif*: an
automatic electronic
machine for
performing
calculations

Problem

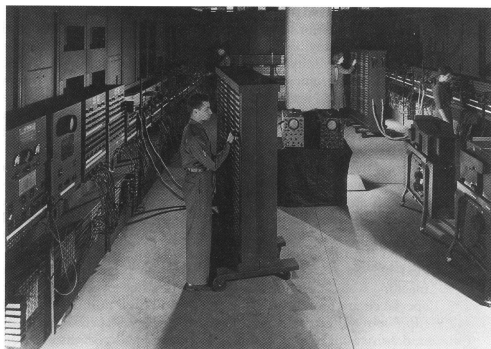
Hver bane tok opptil 20 timer å beregne (selv med elektrisk bordregnemaskin), og man trengte 2-4000 ulike baner for hver kanon.

Løsning

Lag en maskin som gjør dette automatisk.

Moore School of Electrical Engineering ved universitetet i Pennsylvania gjorde det med penger fra *Ballistic Research Laboratory*. Resultatet ble **Eniac** som ble ferdig i 1945. Den kunne beregne en kulebane på drøyt 10 s.

Eniac målte
 $2\frac{1}{2} \times 1 \times 30$ m, veide
30 tonn og inneholdt
18 000 radiorør.

Oppbyggingen av Eniac

Tanken var å kopiere en menneskelig beregner. Den har **Aritmetisk enhet** («ALU») tilsvarte regnemaskinen med de fire regneartene:

+ - × ÷

Regnemaskinen har et tall for videre beregning; datamaskinen har et **register**.

Minnet tilsvarte et ark med mellomresultater.

Datamaskinen kunne overføre innholdet av registeret til eller fra en celle i minnet.

Programmet tilsvarte beregnerens arbeidsbeskrivelse. Det skulle følges helt slavisk.

Programmet

Et program for datamaskinen inneholdt de samme elementene som beregnerens arbeidsbeskrivelse:

Aritmetiske operasjoner var mulig i de fire regneartene; svaret kom i registeret.

Mellomlagring av data skjedde ved at registeret ble kopiert til en angitt celle i minnet.

Hopp til en angitt instruksjon var nødvendig for å kunne gå i løkker.

Tester i forbindelse med hopp var typisk på om registeret var < 0 , $= 0$ eller > 0 .

Programmene ble etter hvert kodet som tall (mens Eniac ble kodet med kabler).

MIPS-prosessoren

Rask-maskinen er en forenklet MIPS-prosessor.

Rask-maskinen

MIPS-prosessoren var meget populær på 1990-tallet og brukes ennå, spesielt i spillmaskiner.

Rask-maskinen

Minne:

Inneholder 10 000 celler som kan inneholde enten data eller instruksjoner.

33 registre:

R_0 inneholder alltid 0.

$R_1 - R_{31}$ inneholder data.

PC gir adressen til neste instruksjon.

Programutførelsen

Instruksjonene utføres alltid én og én:

```
PC = 0;
while (true) {
  if (PC == 9990) break;

  (CF,CA,CB,CC) = split Mem[PC];
  PC = PC + 1;
  utfør instruksjonen (CF,CA,CB,CC)
}
```

Instruksjonene

Nr	Navn	Operasjon
1	LOAD R_A, R_B, C	$R_A \leftarrow \text{Mem}[R_B+C]$
2	SET R_A, R_B, C	$R_A \leftarrow R_B+C$
3	STORE R_A, R_B, C	$\text{Mem}[R_B+C] \leftarrow R_A$

Instruksjonene

Nr	Navn	Operasjon
4	ADD R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow R_B + R_C$
5	SUB R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow R_B - R_C$
6	MUL R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow R_B \times R_C$
7	DIV R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow R_B / R_C$

Instruksjonene

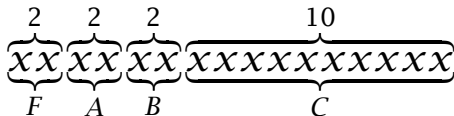
Nr	Navn	Operasjon
8	EQ R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow 1$ hvis $R_B = R_C$, ellers 0
9	NEQ R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow 1$ hvis $R_B \neq R_C$, ellers 0
10	LESS R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow 1$ hvis $R_B < R_C$, ellers 0
11	LESSEQ R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow 1$ hvis $R_B \leq R_C$, ellers 0
12	GTR R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow 1$ hvis $R_B > R_C$, ellers 0
13	GTREQ R_A, R_B, R_C	$R_A \leftarrow 1$ hvis $R_B \geq R_C$, ellers 0
14	JUMPEQ R_A, R_B, C	Hvis $R_A = R_B$, $PC \leftarrow C$
15	JUMPNEQ R_A, R_B, C	Hvis $R_A \neq R_B$, $PC \leftarrow C$

Instruksjonene

Nr	Navn	Operasjon
16	CALL R_A, R_B, C	$R_{31} \leftarrow PC$ og $PC \leftarrow C$
17	RET	$PC \leftarrow R_{31}$

Representasjon av instruksjoner

En Rask-instruksjon lagres slik:

Spesielle adresser

Fem standardfunksjonen utgjør «operativsystemet» og ligger i faste adresser:

Adresse	Funksjon
9990	exit(R_{11})
9991	getchar()
9992	getint()
9993	putchar(R_{11})
9994	putint(R_{11})

Et eksempel

Dette programmet skriver ut et utropstegn:

```
2110000000000033
16000000000009993
 211000000000001
16000000000009990
```

Rasko-koden

For å få Rask-maskinen til å utføre koden, må vi «pakke den tekstlig inn» i såkalt Rasko-kode:

```
#!/local/bin/rask
```

```
2110000000000033  
16000000000009993  
2110000000000001  
16000000000009990
```

Rasko-koden

```

> rask utrop.rask
!
DUMP
====
PC=9990
Last 6 instructions:
      0      1  9993      2      3  9990
Registers
R0=  0 R1=  0 R2=  0 R3=  0 R4=  0 R5=  0 R6=  0 R7=  0
R8=  0 R9=  0 R10= 0 R11= 1 R12= 0 R13= 0 R14= 0 R15= 0
R16= 0 R17= 0 R18= 0 R19= 0 R20= 0 R21= 0 R22= 0 R23= 0
R24= 0 R25= 0 R26= 0 R27= 0 R28= 0 R29= 0 R30= 0 R31= 4
Memory
  0: 211000000000033 1600000000009993 211000000000001 1600000000009990
<skipped 0-lines>

```

Raskas-kode

For å gjøre det enklere å skrive Rasko-kode, har man funnet på Raskas. Da kan man

- ▶ bruke navn istedenfor tallkoder
- ▶ bruke navn på datalokasjoner
- ▶ sette navn på instruksjoner (for å hoppe dit)

Eksempel: nexta.raskas

```
# Et minimalt testprogram:  
# Det ber om et tall v og skriver så ut v+1.
```

```
main:   SET      R11,'?'    #      '?'  
        CALL    putchar  # putchar(  );  
  
        CALL    getint   # R1 = getint();  
        SET     R3,1     #      1  
        ADD     R11,R1,R3 # R11 = R1+ ;  
        CALL    putint   # putint(R11);  
  
        SET     R11,0    #      0  
        CALL    exit     # exit( );
```


Kodefilen

Den genererte Rasko-filen ser slik ut:

```
#!/local/bin/rask
```

```
2110000000000063  
16000000000009993  
16000000000009992  
2030000000000001  
4110100000000003  
16000000000009994  
2110000000000000  
16000000000009990
```

Kjøringen går slik:

```
> raskas nexta.raskas  
> rask nexta.rask  
?322  
323
```

Oversikt laget av programmet raskas

Raskas assembler version 1.0

Source file: nexta.raskas

```
      # Et minimalt testprogram:
      # Det ber om et tall v og skriver så ut v+1.
0:   2 11 0      63  main:   SET     R11,'?'   #      '?'
1:  16 0 0     9993  CALL   putchar  # putchar( );
2:  16 0 0     9992  CALL   getint   # R1 = getint();
3:   2 3 0       1   SET     R3,1     #      1
4:   4 11 1      3   ADD    R11,R1,R3 # R11 = R1+ ;
5:  16 0 0     9994  CALL   putint   # putint(R11);
6:   2 11 0       0   SET    R11,0    #      0
7:  16 0 0     9990  CALL   exit     # exit( );

Program labels:
exit      9990
getchar   9991
getint    9992
main      0
putchar   9993
putint    9994
```


Oppsummering

- ▶ Vi har sett på instruksjonene og registrene i Rask.
- ▶ Rask-maskinen leser filer med Rasko-kode.
- ▶ Det er lettere å skrive *assemblerkoden* Raskas enn *maskinkoden* Rasko.